

KUYUMCULAR VE KIYMETLİ MADEN SEKTÖRÜ

Kiralık Hesaplarla Mücadele Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberi
H) Sektörler İtibarıyla Risk Göstergeleri Kapsamında

KİRALIK HESAP RİSK UYARISI

Bu Rehberde “kuyumcular ve kıymetli maden sektörü” şeklinde ifade edilen yükümlü grubu, Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik kapsamında “**kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar ile bu işlemlere aracılık edenler**” olarak tanımlanmaktadır. Başkanlığımızın rehberlerinde de sektör bu kapsamda ele alınmaktadır.

Sektör, kiralık hesaplarda toplanan fonların **altın, diğer kıymetli madenler veya nakde dönüştürülmesi** bakımından önemli bir geçiş noktasıdır. Kıymetli madenlerin yüksek değer taşıması, kolaylıkla el değiştirebilmesi ve sonrasında yeniden nakde veya farklı finansal araçlara dönüştürülebilmesi, suç gelirlerinin finansal sistem içerisindeki görünümünün değiştirilmesinde bu sektörü önemli hâle getirebilmektedir.

Bu alandaki temel risk çoğu zaman kiralık hesabın kuyumcuya ait olması değil; kiralık hesaptaki fon ile kıymetli maden işlemi arasında kurulan bağlantıdır.

Örneğin yasa dışı bahis, dolandırıcılık veya diğer suç faaliyetlerinde kullanılan bir kiralık hesaba gelen tutar, kısa süre içerisinde kıymetli maden alım satımı yapan bir işletmenin banka hesabına aktarılabilir. İşlem karşılığında altın veya başka bir kıymetli maden teslim alınarak fon finansal sistemden fiziksel bir değere dönüştürülebilir. Ters yönde ise müşterinin kıymetli maden satışı karşılığında alacağı bedelin, kendisi yerine üçüncü bir kişiye veya kiralık olduğu değerlendirilen başka bir banka hesabına gönderilmesi söz konusu olabilir.

Kiralık hesap sahibinin fiziksel olarak işleme dâhil edildiği modeller de ayrıca önemlidir. Hesap sahibi, hesabına gelen fonun ardından üçüncü kişilerce bir kuyumcuya yönlendirilebilir; kendisine verilen talimat doğrultusunda altın veya başka bir kıymetli maden satın alarak bunu organizasyon içerisindeki başka bir kişiye teslim edebilir. Rehberin önceki bölümlerinde de hesap sahiplerinin kıymetli maden alım-satımı yapılan işyerlerine yönlendirilerek değer dönüştürme işlemlerini bizzat gerçekleştirebildiği belirtilmiştir.

Bu yöntem, özellikle finansal kuruluşlarda uygulanan kontrol ve sınırlamaların ardından suç gelirinin **mümkün olduğunca kısa sürede finansal sistem dışına çıkarılması** amacıyla kullanılabilir. Kiralık hesaba para geldikten hemen sonra kıymetli maden alınması, söz konusu madenin başka bir kişiye teslim edilmesi ve hesabın yalnızca kısa süreli bir geçiş aracı olarak kullanılması, kiralık hesap yapıları bakımından dikkat çekici bir örnektir.

Ters yönlü işlemler de göz ardı edilmemelidir. Çok sayıda veya birbirinden bağımsız görünen kişinin kıymetli maden satışından doğan bedellerin aynı banka hesabına aktarılmasını istemesi; bir kişinin gerçekleştirdiği satış karşılığının başka bir gerçek veya tüzel kişinin hesabına gönderilmesi ya da aynı banka hesabının farklı müşterilere ilişkin işlemlerde sürekli kullanılması, kiralık hesap veya daha geniş bir değer transfer yapısına işaret edebilir.

Tüzel kişiler de bu yapıya dâhil olabilir. Paravan veya üçüncü kişilerce kontrol edilen şirket hesaplarından kıymetli maden işletmelerine yüksek hacimli transferler yapılması, şirketin faaliyet alanıyla açıklanamayan altın veya kıymetli maden alımlarının bulunması ya da işlem sonucunda oluşan bedelin bağlantılı başka şirketlere veya gerçek kişilere yönlendirilmesi, finansal zincire yeni katmanlar eklenmesine hizmet edebilir.

Kıymetli maden işlemleri ile nakit kullanımının birlikte görülmesi riski daha da artırabilir.

Örneğin kiralık hesaptan gelen banka transferi karşılığında kıymetli maden teslim edilmesi, bu madenin kısa süre sonra başka bir kişi tarafından nakit karşılığında yeniden satılması veya farklı işletmeler arasında el değiştirmesi, ilk banka transferi ile nihai faydalanıcı arasındaki bağlantıyı önemli ölçüde zayıflatabilir. Rehberde de kiralık hesaplardan kuyumculara yönelen fonların kıymetli maden veya nakde dönüştürülmesi, çok katmanlı finansal yapıların örneklerinden biri olarak ele alınmaktadır.

Bu sektör bakımından Başkanlık tarafından yayımlanan **Hawala ve Benzeri Alternatif Değer Transfer Sistemleri Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberi** de ayrıca dikkate alınmalıdır. Kıymetli madenlerin farklı kişi ve sektörler arasında değer aktarımında veya hesap dışı mutabakatın sağlanmasında kullanılması, kiralık hesap sistemleri ile hawala benzeri alternatif değer transfer yapılarının kesiştiği başlıca alanlardan biridir. Banka transferinin karşılığının fiziki altınla teslim edilmesi, farklı kişiler arasındaki borç ve alacakların kıymetli maden üzerinden mahsuplaştırılması veya görünürde bağımsız işlemlerin aynı organizasyonun değer transferine hizmet etmesi bu kapsamda önem taşıyabilir.

Dolayısıyla bu yükümlü grubu; kendisine yönelik sektörel ŞİB rehberinde, Hawala ve Benzeri Alternatif Değer Transfer Sistemleri Rehberinde ve bu Rehberde yer verilen göstergeleri birlikte dikkate almalıdır. Aşağıdaki hususlar, söz konusu rehberlerin yerine geçmeyip **kiralık hesaplarla bağlantılı kıymetli maden işlemlerine özgü tamamlayıcı tipolojiler** niteliğindedir.

Kiralık hesap kullanımına ilişkin tespit veya kuvvetli emarelerin ortaya çıkması hâlinde yalnızca ŞİB gönderilmesiyle yetinilmemeli; Rehberin “**Şüpheli İşlem Bildiriminden Önce Yapılması Gerekenler**” bölümünde açıklanan müşteriyle irtibat, fon kaynağı ve işlemin amacı hakkında bilgi ve belge temini ile gerekli diğer önleyici tedbirler somut olayın niteliğine göre uygulanmalıdır.

Kıymetli maden, taş veya mücevher alım satımı yapanlar ile bu işlemlere aracılık edenler bakımından özellikle şu risk göstergeleri öne çıkmaktadır:

Tamamlayıcı Risk Göstergeleri (10)

1. Kıymetli maden alım bedelinin, müşteriye ait olmayan veya müşteriyle ekonomik ilişkisi açıklanamayan **üçüncü kişi banka ya da ödeme hesaplarından** gelmesi.
2. Kıymetli maden satış bedelinin müşterinin kendi hesabı yerine **üçüncü bir kişinin banka veya ödeme hesabına** aktarılmasının talep edilmesi.
3. Aynı müşterinin işlemlerinin farklı kişi veya şirketlere ait hesaplardan finanse edilmesi ya da aynı banka hesabının görünürde ilişkisiz birden fazla müşterinin işlemlerinde kullanılması.
4. Müşterinin gelir, meslek veya mali profiliyle açıklanamayan **yüksek hacimli veya sık kıymetli maden işlemleri** gerçekleştirmesi.
5. Kiralık olduğu değerlendirilen hesaba gelen fonların kısa süre içinde **altın veya diğer kıymetli madenlere dönüştürülmesi**.
6. Kıymetli madenin müşteriden farklı bir kişiye teslim edilmesi, teslimatın üçüncü kişilerce yönlendirilmesi veya müşterinin **başkasının talimatıyla hareket ettiğinin** anlaşılması.
7. Fonların **kiralık hesap – kıymetli maden işletmesi – altın/kıymetli maden – nakit** veya ters yönde **nakit/kıymetli maden – satış – üçüncü kişi/kiralık hesap** biçiminde kısa süreli ve tekrarlayan değer dönüşümlerine konu edilmesi.
8. Çok sayıda farklı banka hesabından gelen fonların aynı kişi veya organizasyon adına kıymetli madene dönüştürülmesi ya da aynı/bağlantılı kişilerin farklı işletmeler üzerinden benzer işlemleri tekrarlaması.
9. Yeni kurulmuş, faaliyeti sınırlı veya paravan olduğu değerlendirilen şirketlerin **faaliyet konusu ve ekonomik kapasitesiyle uyumsuz kıymetli maden işlemleri** gerçekleştirmesi.
10. İşlemlerin, ortak kişi, hesap, aracı veya karşı taraf bağlantıları üzerinden **mahsuplaştırma, hawala veya alternatif değer transfer sisteminin** parçası olduğuna ya da yasa dışı bahis, dolandırıcılık, uyuşturucu ticareti veya diğer suçlarla bağlantılı fonların kıymetli maden veya nakde dönüştürülmesine işaret etmesi.

(Kiralık Hesaplarla Mücadele Şüpheli İşlem Bildirimi Rehberi, Bölüm H.5)

